

TEMAT NR 19: DALEKI WSCHÓD PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

1. WOJNA DOMOWA W CHINACH.

Jednym z ważniejszych wydarzeń okresu powojennego okazał się sukces rewolucji komunistycznej w Chinach. Kraj ten od 1911 roku przeżywał czas wojny domowej. Likwidacja cesarstwa nie doprowadziła do uspokojenia sytuacji, tylko rozpoczęła zbrojny konflikt między republikańsko-narodowym **Kuomintangiem** z **Sun Jat Senem** na czele (później z **Czang Kaj-szekiem**) a siłami **Komunistycznej Partii Chin (KPCh)**, na której lidera wyrósł **Mao Tse-tung (Zedong)**. Ze względu na agresję japońską w latach trzydziestych XX wieku oba ugrupowania zawarły pokój i podjęły walkę ze wspólnym wrogiem. Jednak po zakończeniu II wojny światowej na Dalekim Wschodzie konflikt wewnętrzny rozgorzał na nowo. Partyzantka komunistyczna, wykorzystując populistyczne hasła przeprowadzenia rewolucji chłopskiej, zdobywała zwolenników na wsi, ale też wielu dotychczasowych członków Kuomintangu decydowało się na przyłączenie do komunistów.

O ostatecznym zwycięstwie KPCh zadecydowało wsparcie Stalina. Mimo że Kuomintang był wspierany przez USA, nie doszło jednak do oficjalnej interwencji amerykańskiej na terytorium Chin, natomiast ZSRR zaoferował komunistom wszechstronną pomoc, m.in. dowódcy radzieccy służyli wsparciem armii chińskiej.

Mao sukcesywnie wypierał z terenu Chin Kuomintang i jego zwolenników. Czang Kaj-szek zajął Tajwan i tam przez lata funkcjonował (również jego następcy), tym razem już przy militarnym wsparciu USA. Po proklamacji ChRL na Tajwan wyemigrowało około 2 mln Chińczyków. Tajwan do 1971 roku reprezentował Chiny w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, był również do początku lat 70. uznawany przez większość państw za przedstawiciela narodu chińskiego. Chiny najchętniej zintegrowałyby Tajwan z Pekinem, jednak poparcie USA dla rządu na Tajwanie i obawy przed wywołaniem konfliktu światowego blokowały chińską interwencję zbrojną. Do lat 80. Tajwan był państwem rządzonym autokratycznie, dopiero na początku lat 90. odbyły się pierwsze wybory parlamentarne i prezydenckie. Gospodarczo Tajwan rozwijał się bardzo dobrze, produkując na światowe rynki np. sprzęt elektroniczny. Dopiero w 2008 roku doszło do próby nawiązania kontaktów politycznych między Chinami i Tajwanem (gospodarcze nawiązano wcześniej). Wizyta przewodniczącego Kuomintangu w Pekinie miała charakter wyjątkowo symboliczny. Gość otrzymał (jako dar chiński dla tajpejskiego zoo) dwie pandy – symbol dwóch spokrewnionych ze sobą państw.

2. POLITYKA ZAGRANICZNA CHIŃSKIEJ REPUBLIKI LUDOWEJ.

Po zdobyciu całych Chin kontynentalnych przywódca Komunistycznej Partii Chin proklamował 1 października 1949 roku utworzenie **Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL)**.

Jednym z pierwszych kroków w dziedzinie polityki zagranicznej Chińskiej Republiki Ludowej było nawiązanie kontaktów z europejskimi „demokracjami ludowymi”, a przede wszystkim podpisanie w 1950 roku układu o przyjaźni i pomocy wzajemnej z ZSRR. Stalin – mimo udzielenia wsparcia chińskim komunistom – obawiał się, że Chiny pójdą zbyt samodzielną drogą rozwoju oraz że nie przejmą protektoratu nad lewicowymi ruchami w Azji. Początkowo obserwował więc uważnie rozwój sytuacji w tym państwie, ale na arenie międzynarodowej ZSRR wspierał ChRL, próbując nakłonić ONZ do zastąpienia rządu tajwańskiego władzami Chińskiej Republiki Ludowej. Stalin wysłał także do Chin swoich specjalistów cywilnych i wojskowych oraz udzielił kredytów nowemu państwu. Natomiast na uczelniach radzieckich kształcili się inżynierowie chińscy.

Współpraca ZSRR i ChRL utrzymywała się aż do początku lat sześćdziesiątych XX wieku. Wówczas doszło do kryzysu w stosunkach radziecko - chińskich. Powodem konfliktu była niechęć Chin do podporządkowania się ZSRR, a także agresywna polityka azjatyckiego państwa, m.in. opanowanie Tybetu, konflikty z Kambodżą, Laosem, Tajlandią i Wietnamem.

3. POLITYKA WEWNĘTRZNA MAO ZEDONGA.

Rząd chiński nie w każdej dziedzinie życia zastosował wzorzec radziecki. Wprowadzono szybko przeprowadzono nacjonalizację przemysłu, wprowadzono centralne planowanie i industrializację, ale nie podjęto działań mających na celu kolektywizację rolnictwa: ziemię rozdzielono między wspólnoty wiejskie, proporcjonalnie do ich wielkości. Mao w pierwszych latach sprawowania władzy próbował pozbyć się zarówno wrogów, jak i warstw uprzywilejowanych. Przeprowadził czystki w aparacie państwowym oraz wśród prywatnych przedsiębiorców i inteligencji. Zginęło około miliona Chińczyków, a dwa razy tyle znalazło się w obozach, gdzie poddawano ich „reedukacji”, zmuszając do niewolniczej pracy. Wprowadzono zmiany w prawie rodzinnym: dopuszczono rozwody oraz aborcję. Komuniści chińscy uznali równość kobiet wobec prawa.

4. POLITYKA „STU KWIATÓW”.

W 1957 roku nastąpiło „rozluźnienie systemu” i złagodzenie polityki represji. Mao rozpoczął realizację polityki „stu kwiatów”, której przyświecało hasło: „Niech rozkwitnie sto kwiatów, setki szkół myślenia”. Władze zwróciły się do społeczeństwa z prośbą o uczestniczenie w dyskusji i konstruktywnej krytyce ustroju, partii, kwestii wewnętrznych, funkcjonowania państwa. Rozbudziło to rzeczywiście falę krytyki komunizmu w wydaniu chińskim.

Intelektualiści, dziennikarze, ludzie pióra pozwalali sobie na szczere wypowiedzi. W efekcie rząd szybko wycofał się z eksperymentu, a krytykujących spotkały represje. Efektem były wyroki śmierci lub kary więzienia odbywane w obozach „uzdrawiania myśli”.

5. „WIELKI SKOK”.

Pod koniec lat pięćdziesiątych XX wieku Mao zapoczątkował politykę uprzemysłowienia kraju, która miała doprowadzić do tego, że Chiny rozwiną się gospodarczo lepiej niż państwa Zachodu. Ideą wspomnianej polityki było nałożenie na każdego mieszkańca Chin „zadania produkcyjnego”, które miało być wykonane dodatkowo – poza zawodowymi obowiązkami, np. każdy Chińczyk miał wytapiać stal w prymitywnych, przydomowych piecach. Społeczeństwo miało także zacząć myśleć, a efektem pracy intelektu miały być nowe technologie. Niestety, ograniczono jednocześnie wydatki w takich obszarach życia, jak edukacja, zdrowie, konsumpcja. Wielki skok nie przyniósł efektów oczekiwanych przez władze, doprowadził do jeszcze większego zubożenia społeczeństwa. Dodatkowo powodzie i klęski nieurodzaju, które nastąpiły, pogłębiły zapaść. Nie bez znaczenia było także wycofanie w tym samym czasie radzieckiej pomocy technicznej dla Chin. W konsekwencji powrócono do sprawdzonej „gospodarki planowej”.

6. REWOLUCJA KULTURALNA.

Kolejnym pomysłem umacniania komunizmu w kraju była rewolucja kulturalna. Inicjatorem przedsięwzięcia był marszałek Lin Piao. 3 września 1965 roku wezwano społeczeństwo chińskie do „powrotu do korzeni rewolucji”. Wykładnią właściwej ideologii stała się „czerwona książeczka”, czyli „myśli przewodniczącego Mao”. Przedsięwzięcie było skierowane jednak przeciwko oponentom Mao w partii. Jedną z pierwszych ofiar stał się rywal Mao, Liu Szao-tsi. Kolejnymi – wszyscy zwolennicy „liberalizmu”: urzędnicy, intelektualiści. Wykonawcami „polityki kulturalnej” zostali młodzi ludzie, przede wszystkim studenci (tzw. hunwejbini), którzy atakowali „zdrajców rewolucji”, zmuszali ich do marszów i publicznego kajania się. Hunwejbini prześladowali reakcjonistów, niszczyli ich własność prywatną, a niekiedy nawet zabijali. Czasami jednak ofiarą nienawiści stawał się majątek narodowy i narodowe zabytki. Zamieszki związane z rewolucją kulturalną pochłonęły około miliona osób. Dochodziło również do walk między poszczególnymi grupami. W 1969 roku, kiedy Mao uznał, że sytuacja wymyka mu się spod kontroli, spacyfikował ruch, używając przeciwko hunwejbinom wojska.

Efektem rewolucji kulturalnej był wzrost kultu Mao, który przybrał nie mniejsze rozmiary niż kult jednostki w ZSRR.

Po rewolucji kulturalnej przez kilka lat Mao rządził samodzielnie, opierając się jedynie na najbliższych współpracownikach (tzw. bandzie czworga). Kontrolę nad mediami i całym obszarem kultury sprawowała żona Mao, Jiang Qing. W okresie tym możemy mówić o stagnacji gospodarczej, a nawet regresie. Miejscem sporów i walki hunwejbínów były miasta. Spowodowało to spadek produkcji, robotnicy bardziej koncentrowali się na walce politycznej niż pracy.

W 1976 roku Mao Tse-tung zmarł. Jego następcą został Deng Xiao-ping, który pozbył się silnej opozycji wewnątrzpartyjnej, aresztując „bandę czworga”.

7. WOJNA KOREAŃSKA.

Korea od 1910 roku znajdowała się pod okupacją japońską. Zgodnie z postanowieniami konferencyjnymi okresu II wojny światowej miała być zajęta od południa przez Amerykanów, od północy przez ZSRR, a linią podziału miał być **38 równoleżnik**. Zakładano, że w przyszłości odbędą się tam wybory, zostanie powołany rząd i powstanie jednolite państwo. Konflikt o zachowanie wpływów spowodował, że na południu proklamowano w sierpniu **1948 roku Republikę Korei** ze stolicą w **Seulu**, z prezydentem **Li Syng-manem** na czele, a we wrześniu na północy powstała **Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna (KRL-D)** ze stolicą w **Phenianie**. Na jej czele stanął **Kim Ir Sen** – przywódca **Partii Pracy Korei**, który walczył wcześniej w partyzantce antyjapońskiej. Po powstaniu państwa na północy wojska radzieckie wycofały się z Półwyspu Koreańskiego, a ZSRR i KRLD podpisały przyjacielskie umowy zakładające dalszą współpracę obydwu państw. W kolejnym roku Koreę Południową opuścili Amerykanie. W 1949 roku powstała także Chińska Republika Ludowa, która nawiązała stosunki polityczne z Koreą Północną.

Państwa koreańskie nie utrzymywały kontaktów dyplomatycznych, manifestowały wrogość i prowadziły przeciwko sobie akcje propagandowe. Dochodziło także do konfliktów i starć granicznych. Oba kraje uważały się za jedynego reprezentanta narodu koreańskiego i domagały się zjednoczenia. Niemniej wyraźnie widać było, że każde z nich znalazło się w „innej strefie wpływów ideologicznych”, w związku z tym poszły innymi drogami rozwoju polityczno - gospodarczego. Kolejne lata będą przynosiły narastanie rozbieżności.

25 czerwca 1950 roku wojska północnokoreańskie zaatakowały Koreę Południową, przekraczając 38 równoleżnik. 27 czerwca konflikt koreański był rozpatrywany przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Pod nieobecność delegata radzieckiego (ZSRR bojkotował posiedzenia ze względu na to, że państwo chińskie reprezentowane było przez przedstawiciela Tajwanu) podjęto decyzję o udzieleniu wsparcia Korei Południowej i uznano reżim Kim Ir Sena za agresora.

Zanim jednak doszło do udzielenia wsparcia, prawie cała Korea Południowa została zajęta przez Koreę Północną. Jedynym niezajętym portem był Pusan. I właśnie od niego rozpoczęła się ofensywa wojsk amerykańskich. W ciągu dwóch tygodni wyparto wojska północnokoreańskie za 38 równoleżnik i działania przeniosły się na teren państwa Kim Ir Sena. Wsparcia reżimowi udzielili wówczas „ochotnicy” chińscy (faktycznie regularne oddziały armii ChRL). W październiku czterystutysięczna armia chińska wkroczyła do Korei. W odwecie gen. MacArthur zaproponował Trumanowi zaatakowanie punktów strategicznych w Mandżurii. Prezydent, obawiając się, że po stronie Chin do wojny może się przyłączyć ZSRR, odmówił.

Korea Północna wspierana była także przez ZSRR. Szala zwycięstwa zaczęła przechylać się na stronę Północy. Działania znowu przesunęły się za 38 równoleżnik, a w styczniu 1951 roku повторно Seul został zdobyty. Wówczas **gen. Douglas MacArthur** zaproponował zbombardowanie terytorium chińskiego z użyciem bomby atomowej. Prezydent Truman również i tym razem nie wyraził zgody, obawiając się, że mogłoby to doprowadzić do konfliktu światowego. Odwołał dotychczasowego głównodowodzącego, a na jego miejsce zaś powołał **gen. Matthew Ridgwaya**.

Podjęta przez nowego głównodowodzącego ofensywa doprowadziła do ustabilizowania się frontu na 38 równoleżniku i rozpoczął się okres konfliktu pozycyjnego. Obie strony podjęły też rokowania. Trwały one ponad dwa lata. Dopiero śmierć Stalina i pewne odprężenie w stosunkach międzynarodowych rozluźniły stanowisko strony północnokoreańskiej. **27 lipca 1953 roku w Panmundżomie** podpisano zawieszenie broni. Utrzymano podział na 38 równoleżniku.

Oba państwa miały być rozdzielone neutralnym pasem.

8. OKUPACJA I ROZWÓJ JAPONII.

Po podpisaniu kapitulacji Japonia znalazła się pod okupacją wojsk amerykańskich. Japończycy utracili zajęte tereny w Chinach oraz Koreę, a ZSRR zajął japońskie Wyspy Kurylskie. Amerykanie przekształcili Japonię w państwo o liberalnym ustroju demokratycznym. Przeprowadzenie tych zmian wspierał cesarz Hirohito, który pozostał na tronie, ale wycofał się z polityki. Ograniczono wydatki na zbrojenia, a rozwijano przemysł motoryzacyjny, maszynowy i elektroniczny. Dzięki tym zmianom już w latach siedemdziesiątych XX wieku Japonia stała się drugą po USA potęgą ekonomiczną na świecie.

9. KLĘSKA FRANCJI W INDOCHINACH.

Po zakończeniu II wojny światowej i wycofaniu się Japończyków z Indochin Francuzi próbowali utrzymać w nich swoje wpływy, ponieważ była to ich najważniejsza kolonia w Azji. Dążenia te natrafiły na zbrojny opór zdominowanego przez komunistów **Viet Minhu (Ligi Niepodległości Wietnamu)**. Wietnamczykom przewodził **Ho Szi Min**. Początkowe sukcesy odnosili Francuzi, którym pomocy udzieliły Stany Zjednoczone, ale sytuacja uległa zmianie, gdy w Chinach władzę przejęli komuniści. Wsparli oni Viet Minh dużymi dostawami broni i Francuzi ponieśli klęskę w decydującej **bitwie pod Dien Bien Phu w 1954 roku**.

Wojnę zakończyło porozumienie zawarte na konferencji genewskiej w 1954 roku. Francja wyraziła wówczas zgodę na powstanie niepodległych państw: **Wietnamu, Laosu i Kambodży**. Jednak ostatecznie w północnym Wietnamie władzę przejęli komuniści, a na południu powstał rząd niekomunistyczny, wspierany przez USA.

MATERIAŁY I POMOCY EDUKACYJNE DO TEMATU – DALEKI WSCHÓD PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Wczoraj i dziś 8, Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – epodreczniki.pl, pl.wikipedia.org, www.szkolnictwo.pl, www.konflikty.pl, www.tomaszewska.com.pl, dzieje.pl, zapytaj.onet.pl, stosunki-miedzynarodowe.pl, www.wikiwand.com/pl, eszkola.pl, encyklopedia.pwn.com/pl, filmy na YouTube o rewolucji kulturalnej w Chinach, Mao Zedongu i wojnie koreańskiej.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Daleki Wschód po II wojnie światowej”, str. 121 – 125 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na następujące pytania i wysłać odpowiedzi 5 maja 2020 r. na e-maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Opisz przebieg wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej.**
- 2. Scharakteryzuj Wielki Skok i rewolucja kulturalną w Chinach.**
- 3. Przedstaw przebieg wojny koreańskiej.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.

TEMAT NR 20: ROZPAD SYSTEMU KOLONIALNEGO

1. PRZYCZYNY POLITYCZNE, GOSPODARCZE I SPOŁECZNE ROZPADU SYSTEMU KOLONIALNEGO.

Na proces systemu kolonialnego (dekolonizacji) wpływ miała sytuacja polityczna po II wojnie światowej, czyli powstanie dwóch mocarstw i dwóch bloków polityczno - militarnych oraz rywalizacja między nimi. ZSRR miał nadzieję, że dekolonizacja wpłynie na osłabienie potencjału gospodarczego dotychczasowych państw kolonialnych, a także pozwoli na zastąpienie wpływów zachodnich wpływami radzieckimi. USA z kolei liczyły na penetrację gospodarczą w byłych koloniach. Dawne kolonie stały się więc też jednym z obszarów realizacji doktryny Trumana.

Kolejnym bardzo istotnym czynnikiem w procesie dekolonizacji były przeobrażenia, które nastąpiły w koloniach pod wpływem II wojny światowej. Przede wszystkim mieszkańcy kolonii walczyli u boku przedstawicieli metropolii. Mieli w tej walce sukcesy i zasługi, dlatego też oczekiwali zadośćuczynienia. Tymczasem zdemobilizowanym żołnierzom z kolonii nawet nie zapewniono godziwych warunków życia. Jednakże kolonie produkowały (m.in. żywność) na potrzeby wojny. Konflikt stymulował więc ich rozwój ekonomiczny, zwiększał aktywność, zmieniał dotychczasową strukturę społeczną. Powstawały organizacje polityczne, społeczne, gospodarcze. Społeczność kolonii stawała się samodzielna. Zwiększyła się liczba osób wykształconych, które edukację odbywały bardzo często w metropoliach.

Nie bez znaczenia było również to, że mocarstwa wyszły z wojny osłabione i utrzymanie kolonii stanowiło dla nich problem. Ich zainteresowanie koloniami skupiało się wyłącznie na pełnej eksploatacji swoich posiadłości. Nie zamierzały natomiast ponosić kosztów utrzymania i rozwoju tych terenów. Przeciwno temu zaś wyraźnie protestowała społeczność kolonii.

Proces dekolonizacji przebiegał na różne sposoby. Kraje kolonialne albo otrzymały wolność w wyniku wycofania się mocarstwa pokonanego w wojnie (jak państwa pod protektorem Japonii), albo uzyskały niezależność w wyniku pokojowych pertraktacji, albo też musiały tę niezależność wywalczyć.

2. PROCES DEKOLONIZACJI W AZJI.

Już w **1945 roku** Japonia oddała Chinom **Tajwan**, wycofała się również z **Korei** i **Mandżurii**. W **1947 roku** niepodległość uzyskały **Birma** i **Cejlon**.

W tym samym również roku pełną suwerenność otrzymały **Indie** – „perła w koronie brytyjskiej”. Ogromną zasługę w uzyskaniu niepodległości tego państwa miał **Mahatma**

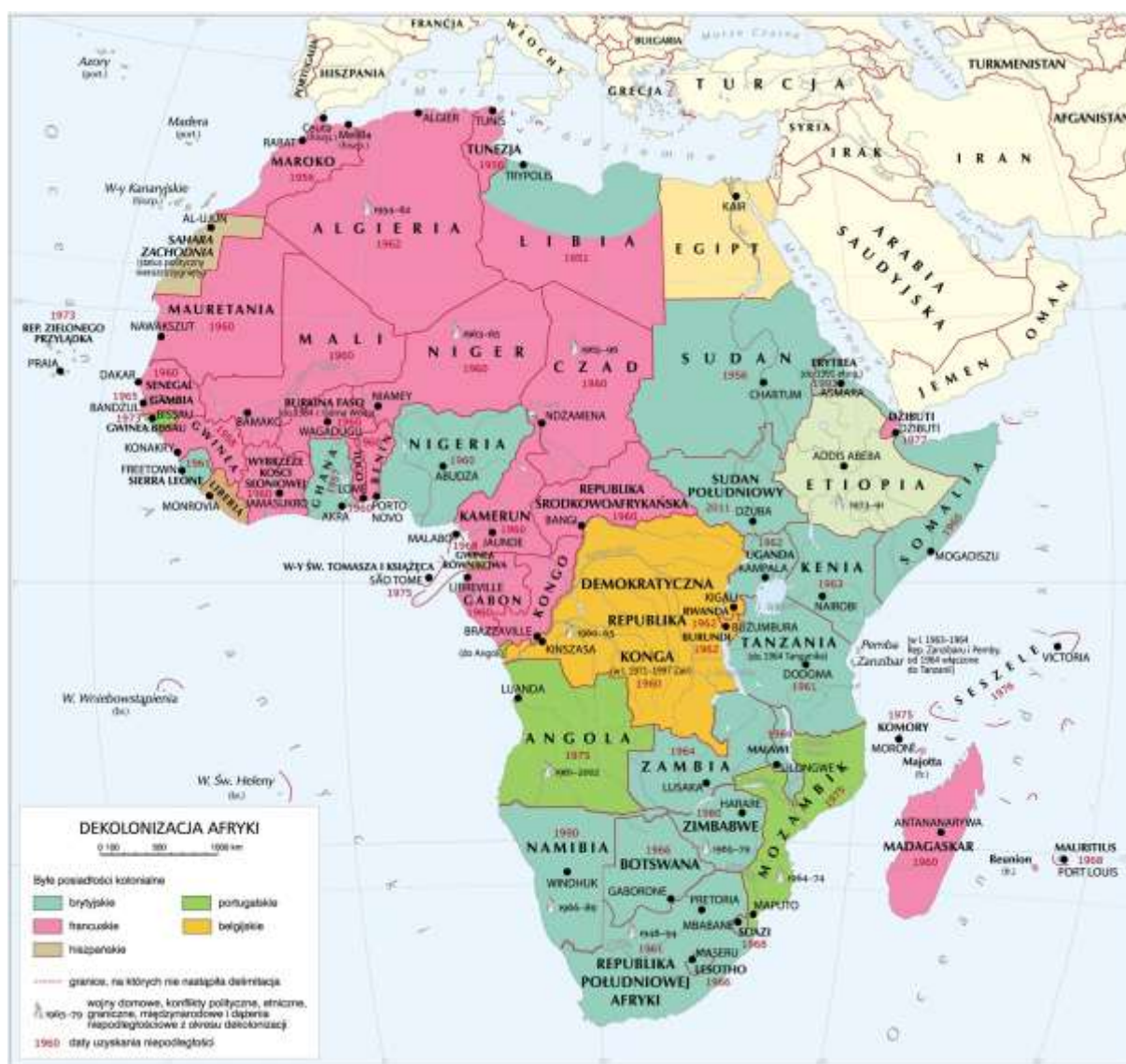

3. DEKOLONIZACJA AFRYKI.

Poniższa tabela przedstawia podział Afryki między kraje kolonialne w 1938 roku.

Państwo	Obszar (w mln km ²)	Obszar (% całości)	Ludność (w mln)	Ludność (w %)
Belgia	2,4	8,0	14,8	9,5
Francja	11,0	36,5	42,5	27,4
Hiszpania	0,3	1,0	1,0	0,6
Portugalia	2,1	7,0	8,2	5,3
Wielka Brytania	7,8	7,8	51,9	33,5
Włochy	3,4	11,3	11,3	5,1

Poniższa mapa przedstawia dekolonizację Afryki.

Proces dekolonizacji Afryki rozpoczął się już po II wojnie światowej. W 1962 roku, po kilkuletniej wojnie, niepodległość uzyskała Algieria. W 1960 roku niezależność ogłosiło belgijskie Kongo, ale dopiero po pięcioletnim konflikcie fakt ten został uznany przez metropolię. W latach 70. niezależność uzyskały kolonie portugalskie. W 1974 roku powstała Gwinea-Bissau, a w 1975 roku niepodległe stały się Angola i Mozambik. Dekolonizacji sprzyjały kłopoty polityczne metropolii, czyli tzw. rewolucja goździków w Portugalii w latach 1974–1975, która umożliwiła przejście władzy przeciwnikom kolonializmu.

4. NIEZALEŻNOŚĆ RPA.

Trudną drogę do niezależności przeszła czarnoskóra ludność **Republiki Południowej Afryki**, w której **od 1948 do 1994 roku** obowiązywała polityka **apartheidu**. Tamtejsza biała ludność (potomkowie **Burów i Anglików**) dyskryminowała Afrykanów i Azjatów. Wprowadzono całkowitą segregację rasową. Funkcje w administracji i prawa wyborcze zastrzeżone były tylko dla białych. ONZ uznała apartheid za zbrodnię przeciwko ludzkości. Z ideologią tą walczyła miejscowa ludność poprzez **Narodowy Kongres Afrykański**. Ogromny wkład w likwidację apartheidu wnieśli **Frederik Willem de Klerk i Nelson Mandela**.

5. PROBLEMY NIEPODLEGŁOŚCI PAŃSTW AFRYKAŃSKICH.

Bardzo szybko okazało się, że uzyskanie niepodległości było dopiero początkiem problemów nowo powstałych państw. W koloniach brakowało elit politycznych, pojawiały się trudności ekonomiczne, szerzyła się korupcja. Ze zdwojoną siłą dawały o sobie znać różnice etniczne, których efektem były wojny plemienne i rywalizacja o władzę. Kraje te stawały się teatrem rywalizacji między Wschodem a Zachodem. W wielu z nich popularne okazywały się idee komunistyczne, np. w Ludowej Republice Konga. W jeszcze liczniejszych dochodziło do przewrotów politycznych, wojskowych zamachów stanu (w ponad 30 krajach). Wielu dyktatorów wykazywało się szczególnym okrucieństwem, doprowadzając swoje państwa do ruiny, a społeczeństwa do ponoszenia ogromnych ofiar. Przykładem są choćby rządy Jeana Bokassy w Republice Środkowoafrykańskiej.

Wyniszczające były wojny domowe i walki plemienne. Toczyły się one m.in. w: Algierii, Sudanie, Etiopii, Somalii, Ugandzie, Mozambiku, Zimbabwe, Angoli, Czadzie i Nigerii. W Nigerii, w wojnie domowej, zginęło ponad milion osób. W Demokratycznej Republice Konga konflikt między plemionami Tutsi i Hutu także pochłonął ponad milion osób.

6. NEOKOLONIALIZM.

Skutkiem nieradzenia sobie dawnych kolonii z nową niepodległościową rzeczywistością był neokolonializm.

Istota neokolonializmu polega na tym, że polityka państwa, która jest w teorii niepodległa i dysponuje wszystkimi atrybutami suwerenności, jest kierowana z zewnątrz. Można więc powiedzieć, że dawne mocarstwa kolonialne kontynuują politykę kolonialną w nowych warunkach, jak się okazało, neokolonializm stał się zjawiskiem bardzo niebezpiecznym dla krajów afrykańskich. Kontrolując i stymulując rozwój gospodarczy swych słabszych partnerów, państwa zachodnie skupiły się jedynie na niektórych dziedzinach produkcji. Taki stan rzeczy doprowadził do zaniedbania innych. Neokolonializm przyczynił się w głównej mierze do deformacji struktury produkcji w krajach Afryki. Sprzyjał rozwojowi produkcji rolniczej, przemysłu wydobywczego oraz przemysłu związanego z handlem zagranicznym, ale jednocześnie zahamował niemalże całkowicie rozwój przemysłu przetwórczego i produkcję towarów przeznaczonych na eksport. Neokolonializm przyczynił się do utrzymania i utrwalenia stanu zależności ekonomicznej, naukowo - technicznej i technologicznej państw afrykańskich od państw zachodnich. Poza tą sferą czysto ekonomiczną neokolonializm podtrzymywał i nadal podtrzymuje stan zależności państw Afryki w ramach skomplikowanego splotu oddziaływań politycznych, militarnych, ideologicznych, społecznych oraz kulturalnych. Spowodowało to przede wszystkim utrwalenie się systemu nierównoprawnych stosunków i powiązań między peryferiami a centrum gospodarki światowej.

7. KRAJE TRZECIEGO ŚWIATA.

Kraje kolonialne już w okresie II wojny światowej rozpoczęły ruch wyzwolenczy: np. w 1942 roku ogłoszono **Manifest Ludu Algierskiego** i rozpoczęły się działania mające na celu demokratyzację stosunków w państwie oraz przygotowanie go do uzyskania pełnej niezależności. Także w innych państwach kolonialnych tworzyły się ruchy społeczne i powstawały organizacje, które miały na celu poprawę położenia ludności tubylczej, a w konsekwencji doprowadzenie do jej uniezależnienia się od metropolii. W 1944 roku utworzono **Radę Narodową Nigerii i Kamerunu**, w 1946 – **Afrykański Związek Kenii oraz Afrykańskie Zgromadzenie Demokratyczne**, w 1947 – **Afrykański Kongres Narodowy Północnej Rodezji**.

Poszczególne kraje podejmowały współpracę, która miała ułatwić osiągnięcie niepodległości oraz umożliwić uzyskanie poparcia dla idei niezależności społeczeństw na całym świecie.

Próbowały także do tej współpracy pozyskać kraje niebędące ani koloniami, ani metropoliami kolonialnymi.

Konferencja Narodów Azji i Afryki rozpoczęła się w **Bandungu w Indonezji 18 kwietnia 1955 roku** (trwała do **24 kwietnia**) z udziałem delegacji: Afganistanu, Arabii Saudyjskiej, Birmy, Ceylonu, ChRL, Demokratycznej Republiki Wietnamu, Egiptu, Etiopii, Filipin, Indii, Indonezji, Iraku, Iranu, Japonii, Jemenu, Jordanii, Kambodży, Laosu, Libanu, Liberii, Libii, Nepalu, Pakistanu, Sudanu, Syjamu (Tajlandii), Syrii, Turcji i Wietnamu Południowego. Obecni byli też przedstawiciele krajów zależnych: Algierii, Cypru, Malajów, Maroka, Tunezji, Złotego Wybrzeża i ludności kolorowej RPA.

Konferencja solidarności Państw Azji i Afryki miała charakter cykliczny: II spotkanie odbyło się na przełomie 1957 i 1958 roku w Kairze, III – również tam, w 1961 roku. Podczas konferencji państwa deklarowały potrzebę współpracy. Niezależnie od tej inicjatywy w 1963 roku w Addis Abebie powstała **Organizacja Jedności Afrykańskiej**, hołdująca idei solidaryzmu, której celem było wzajemne wspieranie się państw afrykańskich w utrzymaniu samodzielności. Organizacja istniała do 2002 roku. W tym samym roku zastąpiła ją **Unia Afrykańska**.

Część dawnych kolonii utworzyła tzw. **Trzeci Świat** (obok pierwszego – kapitalistycznego i drugiego – komunistycznego). Kraje te próbowały zachować niezależność w konflikcie pomiędzy Wschodem a Zachodem, tworząc **Ruch Państw Niezaangażowanych**. Wspomniana konferencja w Bandungu realizowała jego główne założenia.

MATERIAŁY I POMOCY EDUKACYJNE DO TEMATU – ROZPAD SYSTEMU KOLONIALNEGO

Wczoraj i dziś 8, Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – epodreczniki.pl, pl.wikipedia.org, encyklopedia.pwn.pl, www.tomaszewska.com.pl, klasowka.onet.pl, zapytaj.onet.pl, sjp.pwn.pl, www.nowastrategia.org.pl, www.szkolnictwo.pl, www.wikiwand.com/pl, www.historycy.org, nextews.com, mfiles.pl, polimaty.pl, filmy na YouTube o apartheidzie, Trzecim Świecie, kolonializmie i neokolonializmie.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Rozpad systemu kolonialnego”, str. 126 – 131 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na następujące pytania i wysłać odpowiedzi do 5 maja 2020 r. na e-maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Przedstaw proces dekolonizacji Azji i Afryki.**
- 2. Wyjaśnij pojęcie neokolonializmu i wymień jego elementy.**
- 3. Scharakteryzuj działalność krajów Trzeciego Świata.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.